

PAVLE KNEZOVIĆ
 Filozofski fakultet
 Sarajevo

UDK 863.3.09

VLADMIROVIĆEV KNJIŽEVNI RAD NA LATINSKOM JEZIKU

Abstract: L. M. Vladmirovich, a scholar and enlightner, is the author of numerous (over 36) small works written on Croatian, Latin and Italian, the main theme of which is the glorification of the house of the princes of Vladmirovich de Narenta. About 30 biographies of eminent Franciscans among which those of A. Cacich Miošić and Laurentius de Glubuski, two famous Croatian writers, represent the most valuable part of his works. His latin language has characteristics of the postclassical Latinity, but sometimes it reaches the Ciceronian expression.

Luka (Mijo) Vladmirović je čovjek velike energije, nemirna narav širokih znanstvenih interesa s idejama često ispred svoga vremena. Između ostalog, prvi je u povijesti čovječanstva tvrdio da je komarac prenosnik malarije¹; predlagao je osnivanje „zavičajnog muzeja“ u kojem bi se čuvali arheološki materijali i listine pronađeni u Donjem Poneretavlju; zatim osnivanje neke vrste *zadruga* gdje bi seljaci mogli prodavati svoje proizvode i kupovati jeftinije ono što im je potrebno, a ne proizvode²; potom, gotovo 2 stoljeća ranije predlagao je da se, zbog zdravstvenih i geografskih razloga, ne gradi Opuzen nego pomorska luka Ploče (u današnjem Kardeljevu), a grad na lokalitetu starog Sladinjca³; napisao je studiju o isušivanju Vrgorskog jezera⁴ i predlagao probijanje prokopa kako bi se riješio problem močvara Baćinskog jezera što će tek 1914. učiniti Austrija; zatim piše *Život svetoga Šime Zadrana za braću Kršćane i Rišćane* (U Mleci 1765) čime je zagovornik ideje bratstva i jedinstva. Farlati ga naziva „*vir tum antiqui generis nobilitate, tum vero doctrina ac virtute praestantissimus*“⁵.

Njegov književni rad veoma je raznolik i po materiji i po literarnosti napisan na hrvatskom, latinskom i talijanskom jeziku pod broj-

¹ usp. Ferri, R.: *Glavni medicinski problemi Dalmacije od VI do XIV stoljeća*; Liječnički vjesnik, LXXIX Zagreb 1957. br. 9—10, str. 466s.

² Arhiv franjevačkog samostana u Zaostrogu (u daljnjem tekstu = AFSZ) Fasc. 29, IX; usp. i AFSZ. Fasc. 29, VIII

³ usp. AFSZ Fasc. 30, II; Eterović, K.: *Granice stare neretvanske krajine i opis dvorca Sladinjac*; Nova revija, VII, Makarska 1928. br. 4; Bujas, G.: *Kačićevi imitatori u Makarskom primorju do polovine 19. stoljeća*; Grada, knjiga 30, Zagreb 1971., p. 93.

⁴ usp. AFSZ Fasc. 30, IV.

⁵ *Illyricum sacrum*, vol. IV, str. 68.

nim pseudonima⁶. Koliko je pak i što sve tiskao još je neutvrđeno. Od njega samog o tom postoji nekoliko izjava datih u različita doba, te se broj kreće od 7 do 36 djela⁷ zaključno sa 1783. god., a poznato je da je tisako i kasnije⁸. Cjelokupni Vladmirovićev književni rad zbog više razloga većinom je, i od suvremenika⁹ i kasnijih znanstvenih radnika¹⁰, ocjenjivan kao bezvrijedan, smiješan, a najčešće kao falsifikat. Doista, njegovi bezbrojni superlativi izrečeni na svoju adresu, bilo izravno bilo preko nebrojenih pohvala kuće Vladmirovića, bez sumnje tvore kod čitatelja neugodnost i averziju ne samo prema autoru nego i prema njegovu djelu. Ono drugo što ga je ocrnilo, a istodobno je karakteristično za glavninu njegovih radova jest čitava jedna šuma falsifikata (npr. povelje, događaji, ličnosti i sl.) u čisto povijesnim djelima koja je napisao „*istoriographus Eurudissimus*“¹¹; potom njegovo često navođenje i pozivanje na brojne autore koji su u stvari nitko drugi do Lukini pseudonimi¹². Zbog tih i njima sličnih razloga po kojima je Vladmirović, kako mi se čini usamljen i jedinstven lik u hrvatskoj književnoj prošlosti, na prečac su donošeni o njegovom književnom radu negativni sudovi i to vjerojatno i bez iščitavanja njegovih malih i neuglednih knjižica¹³. Ipak Lukina djela, pored svih svojih nedostataka bez sumnje imaju svoju specifičnu kulturno-književno-povijesnu vrijednost.

Danas, kad se raspolaže s njegovom ostavštinom koju je već sam brižno sortirao, i kad su već poznati njegovi pseudonimi, gotovo ne predstavlja nikakvu teškoću razlučiti Lukine izmišljotine od povijesne zbilje u njegovim djelima. U baštinu hrvatskog književnog rada pisanog latinskim jezikom Luka je ostavio tek nekoliko malih radova sa

⁶ usp. Urlič, Š.: *Što je napisao Luka Vladmirović*; Nastavni vjesnik, XX Zagreb 1912., str. 562—566.

⁷ usp.: „Ipsse egregius pater typis dedit septem laudabilia opera... „*Brave compendium originis et descententiae arboris genealogici vetustissimae ac inclytae familiae comitum Vladmirovich*, str. 83; u svojoj autobiografiji piše: „Ultra duodecim opera Latine, Italice atque Illyrice luci exposuit“, *Chronicon archiviale*. . . *conventus Sanctae Mariae Zaostrogensis*; Venetiis 1770, str. 27; „Ovi uscampa Petnejastere Kgnighe naski, Latinski Talianski...“ *Pripisagne početka kraglievstva bosanskoga*, . . .; U'Mleci 1775., str. 68; — u 3. katalogu autora koji su pisali o Neretvi stoji: „P-re Luca Vladmirovich Lett. Giub-to e Missionario Apostolico nelli regni di Dalmazia e Bosnia ex Custode principiando dal 1745 sino al anno presente 1783 diede alla luce più di 36 opere con le quali illustrò la Patria ed aggiunto in molte cose il suoi prossim. . . AFSZ, Fasc. 29, VII fol. 2r.

⁸ usp. Urlič, Š. op. cit.; Bujas, G. op. cit.

⁹ usp. Fortis, A. *Viaggio in Dalmazia*; München—Sarajevo 1974, str. 159 (441); Vinjalić ga u pismu Laštricu 1776. naziva „*inventor di favole*“ — usp. Urlič, Š. op. cit. str. 563; Lovirć, I: *Biljeske o Putu po Dalmaciji Alberta Portisa*; Zagreb 1948. str. 172ss itd.

¹⁰ Klaić, V.: *Poviest Bosne do propasti kraljevstva*; Zagreb 1882 str. 5; usp. Urlič, Š. op. cit., Bujas, G. op. cit. itd.

¹¹ *Chronicon*. . . str. 27

¹² o pseudonimima usp. Urlič, Š. op. cit. O pozivanju na njih npr.: „Aponimus hic insuper pulcherima descriptione urbis Narentinae, quam tradit Plinius Naretninus in suo praeclaro opusculo desumpto ex Copio Narentino, estque tenoris sequentis:“ *De Naronensi urbe*, str. 75.

¹³ u. Bujas, Gsp. op. cit.

već spomenutim karakteristikama¹⁴. Ako ga se želi ispravno shvatiti mora biti prvenstveno posmatran u povijesnom kontekstu uključujući uvijek i autorove povode, namjere i ciljeve. Njegov ključni rad, kako sam svjedoči, zahvata nešto više od 4 decenije počev od 1745. do smrti 1788. To je doba još svježih uspomena na Kandijski i Bečki rat, doba netom završenog naseljavanja biokovskog i neretvljanskog kraja pobjegarima, stanovništvom koje je umaklo ispod turskog jarma pod okrilje Serenissime koja je tada proživljavala svoju agoniju „izživljavajući se u prepričavanju avantura Casanove ili njemu sličnih¹⁵. Novodoseljeno stanovništvo razočarano nebrigom kršćanske vlasti i škrtnim ili bolesnim podnebljem, počelo je tražiti satisfakciju u svečanim poveljama kao dokazima njihovog iskaznog junaštva u ratovima, a Serenissima, već nemoćna, rado je udovoljavala tim zahtjevima podanika smatrajući da im tako vraća dug — papir za junaštvo i vjernost. Te su pak diplome bila jedina otvorena vrata za službe što su se plaćale. Luka je shvatio trenutak vremena. Sve njegove izmišljotine i hvalospjevi kuće Vladmirovića imali su konkretan cilj — pomoći siromašnom bratu da dobije nešto zemlje od državnih vlasti i postane kapetan Neretve, a on pak sam da stekne mitru. Da je bio sposoban falsifikator jasno govori to što su Farlati¹⁶, Laštrić¹⁷ i Kačić¹⁸ neke njegove falsifikate prihvatili kao povijesnu zbilju i uvrstili ih u svoja djela.

I u njegovim djelima na latinskom, kao i u onima na hrvatskom i talijanskom, glorificiranje kuće Vladmirovića i njegova strastvena ljubav prema Donjem Poneretavljju gotovo zasjenjuju njegove ostale interesne sfere. To se vidi i iz male knjižice *Chronicon*¹⁹. . . , iako ona od svih Lukinih povijesnih djela sadrži najviše onih dragocjenih zrnaca čiste povijesne zbilje. Pišući *Chronicon*. . . on je doista skupljao građu iz raznih dokumenata ili usmenu²⁰, ali je znao isto tako često posegnuti za citiranjem autora koji su de facto njegovi pseudonimi²¹ i to uvijek kada je u pitanju glorificiranje zaslužnika od roda Vladmirovića — a to je siguran pokazatelj da se tu radi o Lukinim izmišljotinama (izuzev kada se originalan dokument nalazi u njegovoj ostavštini). Tako odvojena povijesnost u *Chroniconu* postaje dragocjen izvor za ekonomiju, agrikulturu, etnografiju i opću povijest Primorja (osobito od Drvenika do Neretve). Osobitu pak pažnju privlači IV

¹⁴ usp. Urlić, Š. op. cit. i Jurić, Š.: *Iugoslaviae scriptores Latini recentiores aetas. . . index alphabeticus*; Zagreb 1968., str. 657.

¹⁵ Soldo, J. A.: *Počeci historiografije franjevacca prov. presv. Otkupitelja XVIII stoljeću*; Kačić IX, Split 1977, str. 99.

¹⁶ *Illyricum sacrum*, vol. IV, str. 68.

¹⁷ dekret kralja Tome — Laštrić, F.: *Epitome. . .*, Ancona, 1776, p. 103—6

¹⁸ Korabljica, SPH 28, Zagreb 1945. str. 298—300, međutim za Kačića kaže da je slab historičar usp. *De regno Bosnae. . .*, str. 21.

¹⁹ usp. str. 18—22 Lukin rad, str. 23s život Danijela Vladmirovića, str. 24s život A. Vladmirovića, VIII caput, X caput itd.

²⁰ usp. *Chronicon*. . . str. 13, 32, 38, 56 itd., o usmenim izvorima usp. ibidem str. 43, 23, „ut tradunt seniores patres“ str. 42 i sl.

²¹ usp. *Chronicon*. . . , str. 7, 23, 31, 34, 53, 54, itd.

poglavlje²² sa svojih tridesetak u pravilu kratkih biografija raznih franjevac koji su bar neko vrijeme dotada živjeli u zaostroškom samostanu. Od poznatijih hrvatskih pisaca, pored Lukine autobiografije²³, tu se nalaze Kačićev i Šitovićevo životopis. Premda se priča da je Vladmirović teško podnosio Kačićevu slavu i da je on onaj *monstrum* koji je uništio Kačićevu ostavštinu i rukopise (tj. spalio)²⁴, što je moguće (mislim da je to pitanje samo za sebe), ali donekle suprotno toj Eterovićevoj hipotezi govori pažnja i biranost izraza u njegovom opisu Kačićevog života: „A. R. P. Andreas Cacich Miossich de Brist in Primorje Lector Jubilatus vir equidem jure merito illustris, non minus nativitate quam virtute. Hic primus ab Illyricis hactenus Philosophiam latino idiomate typis dedit, opus ab omnibus eruditis viris laudabile. Similiter quasdam cantilationes Illyrico sermone composuit miro quidem modo, in qua lingua fuit poeta promptissimus; equaliter Sacram Scripturam reddidit in linguam Illyricam dictam *Corabliza*; omnia haec praelo mandavit. Unus anni tantum fuit Guardianus Zaostrogii, ubi et Litteras puerulus didicerat. Fuit vir caritativus ac devotus; vixit annos 64. Obiit Zaostrogii munitus Sanctissimis Sacramentis“²⁵.

Ovdje nema nijedne riječi koja je suvišna, koja ne nosi svoju jačinu. Kačićeva biografija, uspoređena sa ostalima, daleko odstupa i rječit je dokaz Vladmirovićeva poštovanja prema starcu Milovanu. Kud i kamo glagoljiviji je Luka u Šitovićevoj biografiji²⁶, što je donekle i razumljivo. Lovto Šitović rođen kao Turčin postao je franjevac veoma poznat po svojoj latinskoj gramatici, *Pismi od pakla* i propovijedima te je ostavio jaki utisak na Luku što i sam kaže „*hujus religiosi vita magis est admirabilis quam immitabilis*“²⁷. Pored spomenutih osobitu draž i kulturno povijesnu vrijednost imaju biografije L. Smoljanovića iz Međugorja, L. Kačića iz Brista te M. Jekušića i J. Arbića, zatim poznatijeg ljekarnika F. Jelavića i P. Bustre koji se istakao svojim lijekovima za vrijeme kuge u Splitu 1731. g. i drugih brojnih zaslužnika koje nam je već zaborav oteo.

Lukina strastvena ljubav prema Poneretavlju i glorificiranje kuće knezova Vladmirovića osobito su se manifestirali u djelcu *De Naronensi urbe*²⁸. . . U predgovoru navodi kao uzrok pisanja: „*Pudeat quemque viventem ac judicio pollentem nescire qua in regione, quove in Dominio inhabitet, qua ex stirpe, qualibusque ex progentitoribus ortus sit*“²⁹.

²² ibidem, str. 22—32.

²³ ibidem, str. 26s.

²⁴ vidi Bujas, G. op. cit. str. 84.

²⁵ *Chronicon*. . . , str. 26.

²⁶ ibidem, str. 28 s.

²⁷ *Pripisagnie početka kraglievstva bosanskoga*. . . , str. 69.

²⁸ *De Naronensi urbe ac civitate dissertatio historica* — II pars, Venetiis 1781, ex typographia M. Fenzii, str. 67—92. Ovdje je Luka uvrstio pjesmu *Urbis Narentinae elogium*. . . S. S.lade-Dolcija

²⁹ ibidem, str. 69

Zato će on kao Neretvljanin „brevi calamo perstricta vobis ob oculos ponerem serisque nostris nepotibus memoranda servarem“³⁰. Nažalost u ovom se njegovom malom djelu nalazi jako malo ili gotovo nimalo povijesne istine premda se veoma često poziva na razne autore („omnes scriptores praeclari nominis tum exteri cum Narentini“³¹).

Ako pažljivo pročita ovo djelo čitatelj ostaje smućen fantastičnim Lukinim pričanjem o osnutku i povijesti Narone koja je od Rimljana do njegovih dana usko vezana za kuću Vladmirovića. Gdje je povijest zatajila tu je Lukino pero bljesnulo. Njegov opis rimske Narone može se uvrstiti u hrestomatiju hrvatskog latiniteta. U ovom djelu jedno zrnce istine pruža žalosne podatke po našu klasičnu arheologiju; naime kad su 1740. zaostroški franjevci poduzeli građevinske radove na crkvi i samostanu dovozili su gotovo kamenje iz ruševina Narone s kojeg su neuki majstori klešući uklonili natpise i reljefe³². Svjestan tog dragocijenog povijesnog blaga što ga je kamenje na sebi imalo Luka je pokušao spriječiti fratre, predlagao je i zauzimao se da se u Opuzenu sagradi zgrada u kojoj bi se čuvalo sve to kamenje s reljefima i natpisima nađeno u Donjem Poneretavlju, ali neshvaćen ostao je glas vapijućeg i bio protjeran iz bogatog i dragog Opuzena u daleki Karin³³.

Osnovna pokretačka snaga i u djelu *De regno Bosnae ejusque interitu*³⁴... jest veličanje kuće Vladmirovića i ljubav prema Naroni (ali i ljubav prema prošlosti Bosne), ili kako kaže:

„Scilicet ut scias, me summo labore atque studio hinc inde Bosnensis regni memorias in unum collegisse; semperque paratum ubi erraverim emendare dumodo clariora monumenta Tu praebeas. Non enim vana scriptoris gloriola ad scribendum me impulit, sed amor quo ardeo erga praeclaram urbem Naronam, amabilem patriam meam“³⁵.

Djelu *De regno Bosnae*... kao i onima izravno posvećenima povijesti „*venustissimae ac perillustrissimae familiae comitum et equitum Vladmirovich de Narenta*“³⁶ osnovni pečat daju brojne tobožnje

³⁰ ibidem, str. 69

³⁰ ibidem, str. 69.

³¹ pod „*exteri*“ podrazumijeva sve pisce koji nisu rodom iz Neratve, tj. sve koji nisu njegovi pseudonimi, dok pod „*Narentini*“ susrećemo njegove pseudonime npr. *Dictyli Cretensis*, ibidem str. 71, *Copius Narentinus*, str. 75, *Plinius Narentinus*, str. 75, *Lucius Narentinus* str. 86 itd.

³² ibidem, str. 87s.

³³ Po želji generalnog porvidura F. Grimaniya (1754—1756) provincijal G. Despot (1754—1757) premješta Luku iz Opuzena u Karin gdje od 23. srpnja 1755. do 1. veljače 1756. vrši dužnost magistra đaka. usp. Akta prov. G. Despot str. 38, 50, 175.

³⁴ Venetiis 1781 (ex typographia M. Fenzii) ... kao autor ove knjižice navodi se *Prudentius Narentinus* pa malo nelogično zvuči kad se unutar u tekstovima pozove na ovog autora kao nekog trećeg.

³⁵ ibidem, str. 47.

³⁶ objavljeno kao drugi dio knjižice *Nobilissimae familiae Dobretich*, Venetiis 1775, apud J. Costantinum, ali njena se paginacija ne nastavlja kao što je slučaj u knjižicama *De regno Bosnae i Chronicon*...

povelje bosanskih vladara koje je nitko drugi nego sam Luka vješto sročio³⁷. U AFSZ Fasc 29, III nalazi se Lukin rukopis *Privilegia nobiliae familiae comitum Vladmirovich antiquitus concessa* u kojem se nalaze brojni tobožnji prijepisi raznih povelja koje su Vladmirovići dobili od bosanskih kraljeva, turskih i mletačkih vlasti. Povelje u rukopisu gotovo redovno imaju veće povlastice nego kada su tiskane što navodi na pomisao da se ni sam Luka nije usudio s njima takvima izići na svjetlo. S druge strane ovaj rukopis je vrlo važan za razlučivanje povijesnog i izmišljenog u Lukinim djelima; naime na početku ili na kraju donosi redovno odakle je uzeo prijepis, a u nedostatku originala jednostavno stavlja „*copia d'un antichissimo*“³⁸. Takvim izmišljenim poveljama ispunjeno je i djelce u rukopisu *Antiquissime ac nobilissime familiae comitum et equitum Vladmirovich laudes quas adm. rev. patri f. Lucae Vladmirovich. . . Julius Segni in academia Planemaca Philomusus D. D. D. 1757* (AFSZ Fasc. 29, II).

U njegovom genealoško enkomijastičkom djelcu *Nobilissimae familiae Dobretich*³⁹. . . svojom literarnošću ističu se životopisi Marka Dobretića⁴⁰ i Jurja Dragišića (Georgius Benignus Salviatis)⁴¹ čije je djetinjstvo vješto rekonstruirao povežavši ga sa padom Bosne⁴². Rukopis *De origine linguae Illyricae* (AFSZ Fasc 30, I) jest čista varka naslovom, jer već poslije prve stranice Vladmirović prelazi na svoju omiljenu temu — glorificiranje kuće Vladmirovića u doba bosanskog kraljevstva i pada Bosne. Bez veće literarne vrijednosti i povjesnosti su rukopisi o ustanovljenju samostana u Živogošću (*Hic continetur fundatio Conventus Sanctae Crucis Xivogostae quae successit 1612. teste Plinio Narentino in suo opusculo 1768.*) (AFSZ Fasc. 30, III) i bilješke o bosanskim kraljevima i biskupima (*Memoria de principibus et regibus regni Bosnae et multis episcopis ex alumnis Provinciae Bosnae Argentinae ad gubernium pastorale assumptis* — AFSZ Fasc. 30, VI). Može se samo spomenuti da je Luka pisao i latinske stihove⁴³,

³⁷ pod vješto mislim prvenstveno na prilagodavanje latinskog jezika periodu kada su datirane povelje što govori o velikoj Lukinoj erudiciji i poznavanju lat. jez. raznih perioda.

³⁸ AFSZ Fasc. 29, III fol 2r; ibidem fol 3a; ibidem fol. 4a itd.

³⁹ *Nobilissime familiae comitum Dobretich olim regni Bosnae optimatis, genealogus liber* — a R. P. Lucae Vladmirovich; Venetiis 1775, apud J. Constantinum — ova knjižica je tiskana 1772. u Anconi, a M. Dobretić se pismom od 18. I. 1762. zahvaljuje Luki na knjižici AFSZ Fasc. 28 fol. 66 što govori da je i prije te godine izišla tako da su poznata 3 izdanja.

⁴⁰ *Nobilissimae. . . Dobretich. . .*, str. 14—16

⁴¹ ibidem, str. 10—13 pri čemu se Luka poziva na S. Sladu—Dolcija ibidem str. 13

⁴² usp. „Sed redeamus ad vetera, ad Nicolaum nempe minimum natu. Is, ut supra diximus in seminario apud episcopum Radigost avunculum suum in Glasi nacz remanserat, qui ut vidit ultimum Regno imminere excidium, nullamque aliam spem manere, una cum comite Gargurich, alias Houmuchevech affine suo, aliisque quam plurimis Nobilibus, fugam capiens, Ragusium se contulit. Ibi ergo post aliquantum temporis noster Nicolaus fratrem minorum S. Francisci habitum suscipit. . .“ ibidem, str. 10s.

⁴³ objavljene u knjižicama *Chronicon*, str. 63—66 i *De regno Bosnae*, str. 126—135 što bi se moglo shvatiti i kao 4. dio knjižice.

ali oni nemaju gotovo nikakve pjesničke vrijednosti — to su katene samopohvala sakupljenih u shemu safičke strofe⁴⁴ ili elegijskog distiha često posežući za gotovo čitavim stihovima rimskih pjesnika npr:

„Naro mihi patria est sub gelidis uberrimis undis“⁴⁵ usp.
„Sulmo mihi patria est gelidis uberrima undis“⁴⁶,

Pažljivim isčitavanjem Vladmirovićevih radova kao osnovni prepoznatljivi znaci nameću se samoslavičnost i mozaik latinskog jezika iz raznih doba njegovog razvoja, dok je njegov književni izraz najjači u biografiji i opisu sredine. Lukin književni rad po svojoj literarnosti u skladu je sa njegovim životom — često zna njegovo pero bljesnuti gotovo vrhunskim klasičnim izrazom Ciceronovog rječitog stila, ali ipak mi se čini da je njegov iskaz najbliži poklasičnom latinskom, jeziku Augustina i drugih crkvenih naučitelja.

S U M M A R Y

P. Knezović: VLADMIROVIĆ'S LITERARY WORK ON LATIN

In our critique Lucas (Michael) Vladmirovich (1716—1788) is best known as a falsifier, but scarcely or almost nohow as a man of progressive ideas in various scientific fields (in 1772 he affirmed that the mosquito is the carrier of malaria, in 1750 he made efforts to found an institution in which monuments and important documents of his native country should be kept, he was the originator of the project for drainage of the field of Vrgorac etc.). He wrote short works of different themes. According to him, he wrote more than 36 works on Latin, Italian and Croatian. The main characteristic of almost all of his works is the glorification of the family Vladmirovich through twenty centuries by means of numerous skilfully falsified documents. Consulting Lucas' inheritance which is kept in the Franciscan monastery of Zaostrog, it is easy to separate in his works the historical truth from his inventions always corroborated by the authorities of various writers which are in fact his pseudonyms. After that process, of separation the works of Vladmirovich become precious historical source for the investigation of culture and economy of Dalmatia (Drvenik—Neretva) in the 18th century. I think that, in his works written on Latin, the greatest value for our history represent about 30 short biographies of our great persons from the 17th and the 18th centuries. (*Chronicon archiviale*, caput IV; *Nobilissimae familiae comitum Dobretich* p. 10—16). Vladmirovich's creativity and elaborated style which he learned principally from M. T. Cicero and postclassical Christian authors, as a rule, are best expressed in his works there where the historical truth has failed.

⁴⁴ usp. *In laudem adm. Rev. Patris Lucae Vladmirovich carmen saphicum; De regno Bosnae*, str. 131s., 6 strofa .

⁴⁵ *Chronicon*, str. 62.

⁴⁶ Ovidii Nasonis, P.: *Tristia*, lib. IV, X, 3.